

14 september 2022

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

MIXEN EN ROEREN IN HET ONDERWIJS... REURING IN DE TENT...

- MBO en opstartdagen... en... dan...
- HBO en Academic Drift... en Engelse namen...
 - MBO en Professional Drift... als...
- Waar gaan we met het stelsel naar toe...

1 Inleiding

Het zijn economisch en sociaal gezien woelige en ook angstaanjagende dagen, weken en maanden, met alles dat nog in het verschieft ligt. Een van de meest beeldbepalende indicatoren daarvoor is de inflatie, met cijfers die overal eigenlijk in doorwerken. Er zal een stabilisatie-aanpak nodig zijn, maar daarbij spelen ook weer veel externe factoren mee, zonder dat elk land afzonderlijk daarop voldoende invloed kan uitoefenen. Het valt te hopen dat bepaalde landen en daarbij betrokken mensen tot het inzicht zullen komen dat gewelddadige doorlopende wegen op de langere termijn geen enkele oplossing bieden.

Het onderwijs is ook stevig in beweging. Er duiken weer voldoende plannen op. Maar ook daarbij zullen die economische en maatschappelijke ontwikkelingen een rol spelen. Ongetwijfeld zullen we daarover meer gaan horen, naast zaken als het verhogen van het collegegeld met 105 euro (gemiddelde inflatie), de energiekosten voor de instellingen in de komende winter, de oplopende uitgaven voor studenten (en hun ouders) en alle uitgaven die op een of andere wijze niet zullen worden afgedekt door de overheid of zijn te financieren uit andere bronnen.

Het is lastig in te schatten of en zo ja, hoeveel het onderwijs als zodanig hiervan gaat merken. De kosten voor het verzorgen van bekostigd onderwijs zullen door instellingen nauwkeurig onder de loep worden genomen, ook als het gaat om allerlei zaken naast het betalen van de salarissen van de medewerkers. Wat kunnen docenten nog doen, naast het onderwijs, als het gaat om activiteiten die passen bij het vormgeven van opleidingen? De private markt zal ook de gevolgen van de bezuinigingen van individuen en bedrijven gaan ondervinden. Het is niet voor niets dat er ineens een golf van reclame op ons afkomt als het gaat om de budgetten die vallen onder STAP. Veel commerciële instellingen ontwikkelen van alles en nog wat waarbij de 1000 euro een rol kan spelen, al is het maar door opleidingen in stukken te hakken en los aan te bieden. Maar ook deeltijdse hbo-opleidingen spelen op deze persoonlijke budgetten in om het collegegeld te kunnen laten dalen.

Kortom, het zal in het komende studiejaar ook voor de scholingsmarkt een lastige periode gaan worden. We zullen het gaan zien. In dit nummer daarom maar gewoon een paar duidelijk andere zaken, om maar even mee te nemen, uit de afgelopen periode. Ze hebben, zou je kunnen zeggen, te maken met een zekere 'turbulentie' in het denken over ons onderwijsstelsel. Misschien dat over een jaar, als ook de stof daarover is neergedaald, nog eens kan worden gezien wat die zaken ons met z'n allen hebben opgeleverd.

2 MBO en opstart-dagen... discussie... en... dan...

In augustus werd duidelijk dat een aantal groepen mbo'ers, tot voor enige jaren nog als 'deelnemers' betiteld, in allerlei contexten een positie opeist die vergelijkbaar is met die van hbo'ers en wo'ers nl. mede vanwege het zijn van een 'student'. De vorige minister heeft die status formeel laten vastleggen, vooral om te benadrukken dat het gaat om degenen die met hun diploma direct aan de bak kunnen gaan. Havisten en vwo'ers zouden dat ook wel kunnen maar hun opleiding wordt allang niet meer te zien als arbeidsmarktrelevant.

Degenen die het vmbo doen zouden dan eigenlijk ook best als 'student' kunnen worden gezien. Echter, niveau 2 (mbo-2 dus) is nu eenmaal onze nationale startkwalificatie. Dat heeft een duidelijk effect op de kansen op de arbeidsmarkt en het 'levenlang ontwikkelen'.

De duit in de zak door Dijkgraaf¹

Minister Dijkgraaf heeft bij de opening van het academisch jaar aangegeven – en dat ook nog eens herhaald in een brief aan de TK naar aanleiding van allerlei vragen over de 'achterstelling van mbo'ers – dat hij streeft naar het besef bij alle betrokkenen dat een vorm van gelijke behandeling kan worden gehanteerd. Hij heeft het dan over een 'waaier' aan opleidingen, kijkend naar de sectoren die opleiden voor een beroep en hun eigen waarde hebben. Maar ja, daar tegenover staat een 'caleidoscoop' aan functies, beroepen, salarissen en zaken die met de status van de werkzaamheden te maken hebben. Zolang we werken met een verticaal systeem, zullen we dit houden. Natuurlijk, en geeft de minister ook aan, zijn er slingerwegen, stapelroutes en allerlei optie om ook eerst een horizontale stap te zetten alvorens weer een onderwijsniveau hoger te willen bereiken.

Dat vraagt om een forse aanpassing van het stelsel, met het dan ook maar eens echt koppelen van het formele systeem aan de 'jungle' van het 'level playing field' met het private aanbod². Ook moeten dan zij-stappen mogelijk worden gemaakt, zoals het kunnen doen van twee Ad-opleidingen in plaats van een Ad en dan een Bachelor, met het betalen van het wettelijk collegegeld. Daarvoor zijn prima constructies en bijpassende oplossingen te bedenken.

Aanschuiven bij hbo en wo... bij de introductie voor het hoger onderwijs

Mbo'ers claimden ook onder meer het meedoen aan zgn. introductieweken alsmede dat ze de toegang opeisen tot 'instituten' en organisaties die er zijn voor studenten als zodanig, en dan van hogescholen en universiteiten. Dat laatste is iets dat aan die instituten is om vast te stellen, als het kan worden gezien als een vorm van lidmaatschap, dus daar valt eigenlijk niet veel over te zeggen. Maar bij het willen meedoen aan de 'traditionele' intro-weken en daarbij behorende activiteiten zijn wel wat kanttekeningen te maken, denken we.

Het gaat daarbij namelijk van oudsher om het bij elkaar brengen in een stad met een of meer hogescholen en/of universiteiten in allerlei settingen van degenen die aan een hbo- dan wel wo-studie beginnen. Ze staan dus aan de start ervan. Daarbij moet men zich realiseren dat ook alle ex-mbo'ers die zich hebben ingeschreven voor een Ad- of Bacheloropleiding, dus met een mbo-4-diploma op zak (of nog net niet helemaal, wat dit jaar ook nog kan), hieraan zonder meer kunnen meedoen.

Welke mbo'ers?

Over welke a.s. mbo'ers hebben we het dan als het gaat om de discussies die in gang zijn gezet? Gaat het de vmbo'ers die een mbo-opleiding gaan doen, op niveau-2, niveau 3 of alleen geldend voor niveau 4? Hoe dan om te gaan met havo-3-bezitters die overstappen naar het mbo? Of degenen die in de bovenbouw van de havo blijven steken en opteren voor een mbo-4-studie? Anders gezegd, hebben degenen die voor dit alles aandacht vragen, het over de jongeren die aan hun eerste mbo-jaar gaan beginnen (en als ze mbo-4 halen over een aantal jaren gewoon naar het hbo kunnen doorstromen)?

Redenen om mee te doen?

Er worden in de discussies toch als zodanig allerlei verschillende zaken door elkaar gehaald:

¹ Ook Arjan Lubach had het vorige week over de status van de mbo'ers, maar dan vooral aan de hand van de verminderde aantallen studenten die naar het mbo gaan. Er is veel behoefte aan vakmensen, dat is niets nieuws, maar hij gaf ook aan – en de MBO Raad kwam vaak met de naam in beeld – dat er veel druk op mbo'ers is om naar het hbo te gaan. Dat heeft dan weer te maken met het streven dat in 2005 is geformuleerd: minstens de helft van ons land moet hoog opgeleid zijn. Dat streven is formeel alweer verlaten, maar de druk naar boven is er nog wel. Overigens kwam bij deze uitzending, opmerkelijk genoeg, een tekstje van de website van de overheid in beeld, waarin de Associate degree wordt genoemd. Ja, de Ad is ook hbo, maar moet anders worden gezien dan de Bachelor, gelet op de mbo-instroom...

² We doen regelmatig onderzoek naar de dynamiek die al jaren gaande is met betrekking tot het ontwikkelen van een marktgericht en commercieel aanbod door bekostigde instellingen, en rapporteren daar ook sinds kort over. Die dynamiek laat zien dat er achter de schermen meer aan de hand is dan alleen maar het betreden van een daarbij behorend 'grijs gebied'. Universiteiten doen meer met internationale studenten, hogescholen willen ook in stand blijven en zoeken dan meer de private mogelijkheden op.

- Het mbo moet meer status krijgen omdat ze een opleiding volgen die voor veel delen van de arbeidsmarkt cruciaal is dan wel nog meer gaat worden. Prima, maar om die reden hoeven mbo'ers die ook in een volgend jaar nog bij een ROC ingeschreven staan, niet mee te gaan doen aan de *introductieweken* van hogescholen en universiteiten.
- Mbo'ers die nog in de mbo-opleiding zitten, vormen al enige tijd met elkaar een groep. Daarmee vervalt het argument dat ze aan *kennismakingsactiviteiten* moeten en mogen meedoen voor hun eigen instelling.
- Men wil dat mbo-studenten samen met alle andere groepen studenten in ons onderwijsstelsel samen van alles kunnen ondernemen. Dat is op zichzelf een prima standpunt als de daarbij behorende activiteiten ook passen bij de desbetreffende (doel)groepen. Maar de introductieweken voor het hbo en wo vallen daar nu eenmaal niet onder. Dat is wel het geval als in een stad of regio op welk moment dan ook en met bepaalde doelstellingen allerlei *festiviteiten* worden georganiseerd, voor de jongeren dus, ingeschreven staan bij een instelling, in welk jaar dan ook. Het lijkt er nu bovendien op dat er direct of indirect commerciële belangen meespelen, om 'uitbaters' een inkomen op te leveren. Laat men dat ook maar gewoon zeggen...

Het belangrijkste is dat er op basis van alle aandacht die is gegenereerd, door veel van de betrokken organisaties wordt gezien hoe dit verder kan worden aangepakt en vormgegeven. Het lijkt ons niet dat er sprake is, zoals ook wel in de media wordt gemeld en via andere kanalen, van een vorm van discriminatie of achterstelling van de mbo-sector. Natuurlijk kan nog meer dan nu het geval is worden benadrukt hoe belangrijk mbo-opleidingen zijn.

Daarbij speelt ook het werkveld een rol. Dat gebeurt overigens steeds meer. Ook via de SER is er een groeiende aandacht voor het mbo in het kader van het 'levenlang ontwikkelen' en zo gebeurt dat op meer plekken.

Suggesties voor het mbo

Misschien een paar mogelijkheden om aandacht te krijgen:

- Organiseer als ROC's eigen kennismakingsweken voor instromende vmbo'ers, met allerlei activiteiten in samenspraak met het regionale bedrijfsleven;
- Onderzoek of het mogelijk is om als hogescholen die nu beschikken over een Professional Associate College (Roosendaal, Amersfoort, Rotterdam...) specifieke weken te hebben met mbo'ers die een mbo-4-opleiding doen en interesse hebben in een vervolg binnen een Ad;
- Ga na of voor dit soort activiteiten Ad-studenten kunnen worden ingeschakeld binnen hun stage of afstudeeropdracht, bij de daarvoor geëigende hbo-opleidingen.

3 HBO en academic drift... in de media...

Een andere beweging die in gang is gezet en leidt tot allerlei heen-en-weer-beschouwingen is te zien binnen het hbo nl. het zich als sector op een andere wijze willen gaan positioneren binnen het hoger onderwijs. Het lijkt vooral te gaan om het binnenhalen van vwo'ers die ook best een hbo-opleiding kunnen gaan doen gelet op de arbeidsmarkt. Daarbij zijn twee opties zichtbaar aan het worden, aangedragen vanuit bepaalde hoeken:

- a. Omvormen van een hogeschool naar een universiteit;
- b. Gaan aanbieden van praktijkgerichte opleidingen in het hbo en die als zodanig nu (nog) binnen het wetenschappelijk onderwijs door de NVAO en dus OCW zijn erkend.

In het verlengde van optie a is er ook nog een bal opgeworpen rond het omvormen van delen van hogescholen naar instellingen met een wo-licentie, dus waarbij onder hetzelfde bestuur hbo- en wo-opleidingen worden aangeboden. Een hogeschool mag nu ook al wo-bachelors in de markt zetten, maar dan wel zonder de specifieke fondsen voor het doen van onderzoek, zoals de vroegere NHTV, nu BUAs genaamd, heeft ondervonden.

Het vreemde hierbij is dat deze opties elkaar in de weg zitten, ook wel contraproductief te noemen. Dat is mede lastig omdat OCW heeft aangegeven in het recente bestuursakkoord het stelsel in het komende studiejaar onder de loep te willen gaan nemen met beide onderwijskoepels. Daarbij is ook gemeld dat er een budget beschikbaar is voor het gaan kijken naar mogelijkheden voor kwalificaties op niveau 8 van het NLQF. Dit zou dan moeten gaan leiden tot een 'Professional Doctorate'. En helemaal niets over de verdere invoering van de Associate degree en het gebruikmaken van de regionale vestigingen. We komen er nog wel een keer op terug.

Engelse namen voor 'hogeschool': vreemde constatering... en hoe is de controle...

We vermoeden dat optie b in het verkennende onderzoek van OCW zonder meer een plek gaat krijgen. Maar optie a is een paar weken geleden vooral in het nieuws gekomen via een opiniestuk van de directeur de Koninklijke Academie van³ Beeldende Kunsten in Den Haag. Deze Academie vormt samen met het Koninklijk Conservatorium de 'Hogeschool der Kunsten Den Haag'. De Engelse naam is Royal Academy of Art – en geen 'of Arts', wat je wel zou verwachten.

De directeur pleit ervoor dat men aan zijn specifieke deel van de Hogeschool der Kunsten Den Haag de mogelijkheid biedt er een 'Universiteit' en dus in het Engels 'University' van te gaan maken. Hij heeft het niet over het belendende conservatorium, dus kennelijk zou dit moeten betekenen dat men zich dient af te splitsen. Hij verwijst naar het gebruik van de naam 'University of the Arts' die onder meer door de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht wordt gebruikt voor het geheel, met negen 'Schools' binnen de HKU, inclusief het conservatorium' om zich te richten op het buitenland. Maar tegelijkertijd is hij van mening dat dit toch heel verwarrend kan werken.

Misschien wist u het niet dat dit kan, het gebruik van die naam 'University of the Arts'. Men denkt allemaal, voortdurend en overal dat de Engelse naam van een hogeschool 'University of Applied Sciences' is. Dat is op zich natuurlijk ook al opmerkelijk met zowel graden Bachelor en Master 'of Science' (zonder die 's' aan het eind) als 'of Arts' (wel met een 's' aan het eind – en denk dus dan nog weer even aan de Engelse naam van de Haagse Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten – meervoud – zijnde Royal Academy of Art, zonder 's' aan het eind, dus enkelvoud⁴).

Maar onze wet biedt de mogelijkheid aan hogescholen om zelf een vertaling te kiezen in het buitenland, in landen waarbij dit handig is. Het moet echter wel controleerbaar zijn, bijvoorbeeld als er een Chinese vertaling wordt gebruikt, om zich aldaar te profileren. Tenminste, dat lijkt ons een taak van de overheid, maar dit staat toch niet zo concreet in de wet, om in alle gestrengheid te voorkomen dat men aldaar denkt dat het om een 'universiteit' gaat⁵.

Wel wordt er melding gemaakt van het volgende: *'Onder het voeren van de naam hogeschool wordt tevens het voeren van deze naam in samenstellingen verstaan, alsmede het voeren van de naam hogeschool in vertalingen'*. Maar dit heeft vooral betrekking op instellingen die zich in Nederland op de scholingsmarkt bevinden, en zichzelf geen hogeschool mogen noemen, ook niet via een vertalingstruc. Op basis hiervan kan men ingrijpen en in voorkomend geval boetes uitdelen. Dat is bij het gebruik van een andere dan de Engelse naam misschien wat lastig te bewijzen, maar ach, waarom zou je een daarvan afwijkende 'vreemd-klinkende' naam in ons land willen gebruiken?

University en met het vakgebied als toevoeging... maar hoe dan...

Het is tevens zo dat wereldwijd naast de nationale naam ook eigenlijk alleen maar de Engelse naam wordt ingezet – al loop je als overheid wel het risico dat er zoals gezegd 'elders' misbruik van kan worden gemaakt. Maar ja, dan zou OCW een lijst met alle mogelijke vertalingen moeten opstellen, en dat lijkt echter een mistige actie te gaan worden. Daarom staat er alleen maar in de wet: *'In afwijking van artikel 1.22, eerste lid, wordt de naam hogeschool in het Engels aangeduid met «university⁶ of applied sciences» dan wel, bij hogescholen die opleiden tot een bepaald beroepsprofiel, «university» met daarachter het vakgebied'*.

³ In het stuk staat '*voor*', maar goed, dat kan gebeuren, net zo goed als het 'Beeldende Kunst*en*' moet zijn, en geen 'Beeldende Kunst'. Een journalist zal wel voor een 'verkeerde' bewerking hebben gezorgd...

⁴ De Vereniging Hogescholen vertegenwoordigt 16 van de 36 hogescholen in het buitenland, onder de naam UASNL, dus Universities of Applied Sciences Netherlands (en niet dus 'of the') Van die 16 zijn er evenwel drie die de naam University of the Arts gebruiken – en daarbij zit niet de Hogeschool der Kunsten Den Haag. Dit kan voor buitenstaanders toch enigszins verwarrend werken. maar mogelijk ook voor de betrokkenen zelf alsmede de partners in andere landen, al hoeft het niet een probleem te zijn als in alle landen die de naam UAS hebben omarmd ook dergelijke kruisbestuivingen kennen. Vooralsnog hebben we alleen kunnen ontdekken dat Duitsland binnen de Europe Unie deze naam met 'of the Arts' laat gebruiken (en in Londen...).

⁵ Opmerkelijk is dat op de website van de onderwijsinspectie ook alleen maar melding wordt gemaakt van de optie om als hogeschool als Engelse naam 'University of Applied Sciences' te gebruiken. Men volgt dus niet de wet. Dat roept derhalve de vraag op hoe op het gebruik van de namen een sluitende controle plaatsvindt.

⁶ Toch maar even zeuren en scherpslijpen, en dan horen we wel of we ons daarbij in de vingers snijden. Het klopt dat als het begrip, dus de soortnaam, wordt gebruikt, het 'university' is met een kleine letter. De naam is daarbij vanuit het Latijn ontstaan. Maar zodra het gaat om een samenstelling dient er een hoofdletter te worden

Bij die laatste mogelijkheid wordt dan wel weer niets gezegd over het 'hoe' van het aanduiden van het vakgebied en wat precies onder een vakgebied kan worden verstaan. Ook hebben we niet kunnen ontdekken wie de goedkeuring verleent als een hogeschool een eigen keuze maakt. Mag men zich bijvoorbeeld zonder verder gedoe 'University of Education' afficheren, als het een zelfstandige Pabo betreft? Dergelijke instellingen zijn er in de wereld, naast 'College of Education'⁷.

Binnenhalen vwo'ers dus... differentiatie...

Goed, terug naar het begin van deze paragraaf, zijnde het gevecht om meer vwo'ers binnen te kunnen halen – en de universiteiten zich te laten focussen op kleinschaligheid en het werven van internationale studenten, in combinatie met de oproep van OCW om bij dit laatste voorzichtigheid te gaan betrachten. Laat men ophouden met van alles te roepen, met een wolk van proefballonnen, opgelaten vanuit allerlei hoeken waarvan het publiek niet weet wat de status, achtergrond en opzet is. Laat de VH coherent aan de slag gaan en de regie in handen nemen en fors houden⁸.

De oplossing zit 'm heel eenvoudig in het optimaliseren van de mogelijkheden als hbo⁹. Dat kan door te kijken naar differentiatie in het aanbod, voor nieuwe studenten in de eerste fase van het hbo en voor degenen die na het hebben afgerond van een opleiding zoeken naar zinvolle voortzettingen. Van de Ad naar de Bachelor en met een Bachelor naar een Master, slechts twee voorbeelden.

Maar ook het gebruiken van het Ad-aanbod voor de koppeling van mbo en hbo en daarmee vervolgens in de bacheloropleidingen meer kunnen werken met leerlijnen voor havisten en groepen met havisten en vwo'ers, dat zijn allemaal voor de hand liggende scenario's. Kom op VH, er zijn toch voldoende creatieve experts beschikbaar om dit allemaal uit te werken!!

4 MBO en professional drift... onbedoeld... kansen...

Het mbo kent voor haar deelnemers de status van 'student'. Het is altijd de vraag wat onder 'studerend' kan worden verstaan en of de daaraan te koppelen activiteiten leiden tot het kunnen worden gezien als het zijn van een 'student'. Het begrip hoort wereldwijd thuis bij het hoger onderwijs.

Misschien moeten de CvB's van ROC's die nog steeds van mening zijn dat de Associate degree bij het mbo had moeten worden ondergebracht, eens diep en creatief gaan nadenken over wat er mogelijk is met niveau 5 in z'n algemeenheid. Dat betekent in ieder geval niet om als bekostigde mbo-instelling in zee te gaan met private hogescholen om weef-constructies op te tuigen teneinde het traject mbo4- Ad zo veel mogelijk bekostigd aan te kunnen bieden. Er zijn simpelweg allerlei mogelijkheden om zelf als mbo kwalificaties te ontwikkelen, met beroepsgerichte programma's, die formeel aan het NLQF te koppelen zijn. Ze worden dan wel niet bekostigd, maar ze bieden de kans om heel flexibel, dynamisch en doelgericht voort te bouwen op niveau 4.

Natuurlijk kan hierbij worden samengewerkt met hogescholen die hun Ad's in een regionale setting verzorgen. Dat wil namelijk zeggen dat mbo en hbo samen in een regio een waaier aan opties op niveau 5 aanbieden, gericht op de diverse doelgroepen. Degenen die een kwalificatie op 5 van een ROC in de private opzet afronden, kunnen altijd nog doorstromen naar een Ad-opleiding, als dit past bij het 'levenlang ontwikkelen'.

En ja, stel, stel... dat hogescholen toch op een of ander wijze iets universiteitschtig mogen gaan doen, dan springen de ROC's toch in het gat dat wordt achtergelaten? De directeur van de Haagse

ingezet, met in voorkomend geval de toevoeging 'of Applied Sciences' of bijvoorbeeld 'of Arts', waarover het verder in de tekst gaat. Kortom, de wetgever heeft het hier bij het verkeerde eind, helaas, voor de hogescholen. Een universiteit is dus in het Engels 'university', ook met een kleine letter, maar in de instellingsnaam wordt het dan bijvoorbeeld Universiteit Utrecht resp. Utrecht University, met hoofdletters.

⁷ Op een internationale website liepen we op tegen de 'University of Professional Teaching Education PABO Zwolle', voor de Katholieke Pabo Zwolle (dus geen verwijzing naar 'katholiek'). Maar via de eigen website gaat het nu gewoon om 'Hogeschool KPZ is a university of applied sciences, teacher training college, that...'. Prima, maar dan wel even de hoofdletters gebruiken – in ieder geval als OCW de wetgeving hiervoor heeft aangepast, want anders zijn heel veel hogescholen in overtreding...

⁸ Ook de VH gebruikt de media om de positie van het hbo naast die van het wo op scherp te zetten, zoals vorige week in Trouw. Het zal wel een roep om aandacht zijn richting de politiek, met Prinsjesdag en de daaraan gekoppeld discussies in de TK in het verschiet.

⁹ In de vorige PamflAd hebben we hier ook al enige aandacht besteed. Hierbij dus een specifieke aanvulling.

opleidingen voor de kunsten stelde dat de Economische Hogescholen op een gegeven moment ook de status van universiteit konden krijgen. Ja, maar dat is heel lang geleden. Toen werden de Technische Hogescholen (niet te verwarren met de HTS'en) omgezet in de Technische Universiteiten – een proces dat overigens nu gaande is in Ierland, maar daar doet men gewoon alles heel anders dan wij gewend zijn...

Het gat waarover we het dan hebben zou kunnen inhouden dat de ROC's toegang krijgen tot het hoger onderwijs via de vorming van 'Community Colleges', en dan maar zien hoe die zijn te combineren met de resterende hogescholen. Spannend? Nee, zoiets gaat echt niet gebeuren. Toch?

5 Waar gaan we met het stelsel naar toe... harmoniseren... egaliseren...

Hetgeen we hier schetsen heeft vooral te maken met de alom levende gedachte dat we eens goed moeten gaan bezien of ons onderwijsstelsel voldoende tegemoet komt aan de huidige ontwikkelingen en plannen die zoal op stapel staan. Het flexibiliseren van het hbo en wo, prima, maar nu gebeurt het veel te gefragmenteerd en zonder een heldere visie – denk aan het voorstel rond de leeruitkomsten en de plannen voor het flexstuderen, gedragen door een deel van de instellingen.

Er komt een voorstel vanuit OCW om na de basisschool met een brede onderwijsruimte te gaan werken om te kunnen inspelen op de wens om via een proces gedurende een wat langere tijd te bezien wat de beste voortzetting is¹⁰. Maar dan kun je ook meteen gaan zoeken naar het samenvoegen van het havo en het vwo, in ieder geval door ze allebei zes jaar te laten zijn.

Het hbo kan vervolgens een Ad van twee jaren en een Bachelor van drie jaren gaan aanbieden, om in ruil voor het verlies van een bekostigd hbo-jaar te kunnen focussen op het aanbod aan masteropleidingen. Deze kunnen op een natuurlijke wijze voortbouwen op allerlei bacheloropleidingen. Overigens is dit helemaal geen vreemde aanpak, kijkend naar Vlaanderen, om maar een 'land' te noemen dat ons na aan het accreditatie-hart ligt...

Natuurlijk moeten we niet alles willen 'platslaan' qua aanbod. Het gaat, zoals eerder hier gemeld, om een gerichte vorm van differentiëren, op basis van doelgroepen. Ook moet het niet leiden tot atypische gevechten om studenten, om maar te kunnen meedoen aan het koekhapen bij het verdelen van de budgetten.

Ook zullen we ons moeten afvragen waarom zoveel studenten niet in hun eigen land willen studeren en juist wel hier in Nederland. Doen we het om ze dan weer terug te laten keren? Want anders vallen er aldaar hele grote gaten in de opbouw van de beroepsbevolking op de niveaus 5, 6 en 7. Of denken we dat elders gewoon slecht onderwijs wordt gegeven, ondanks alle samenwerking sinds de start van het Bologna proces? Hebben we geen vertrouwen in de gemaakte afspraken en doet Nederland eigenlijk alleen voor de show mee, om de netwerken voor het eigen voordeel in te kunnen zetten? Dat zou wel erg cynisch zijn. Of?

¹⁰ Gisteren verscheen een rapport over de stress onder jongeren en dan vooral meisjes. Daarvoor zijn allerlei oorzaken aan te wijzen, maar volgens de onderzoekers speelt mede de opwaartse druk een rol. Dat is dus de druk die vooral ook ouders uitoefenen op hun kinderen om een zo hoog mogelijk diploma te gaan behalen en om dan zo liefst mogelijk naar een universiteit te kunnen doorstromen. Terecht wordt opgemerkt dat het beter kan zijn om de havo op een 'normale' wijze te doorlopen in plaats van op de tenen te moeten gaan staan en dus lopen in het vwo. Het voorstel is dan derhalve dit mee te nemen in dit soort discussies.